DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI CEVAPLI

10. Sınıf · Felsefe · 8. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Mantığın Temel Kavramları (Terim, Önerme, Çıkarım), Doğruluk ve Geçerlilik ile Argümantasyon Süreci

Düşünme ve dil ilişkisi bağlamında kavram, terim, önerme, çıkarım, doğruluk, gerçeklik ve geçerlilik kavramlarını ayırt eder. · Verilen metinlerdeki ifadeleri bağlamından koparmadan öncül (dayanak) ve sonuç (sav) önermelerine ayırarak argümanın yapısını çözümler. · Felsefi ve gündelik argümanları anlamını değiştirmeden kendi cümleleriyle nesnel ve tutarlı biçimde yeniden ifade eder.

HATIRLAYALIM

- Kavram varlığın zihindeki soyut tasarımı, terim ise dildeki dilsel karşılığıdır.
- Önerme doğru veya yanlış yargı bildirir; soru, emir, istek ve ünlemler önerme değildir.
- Tümdengelim genelden özele, tümevarım özelden genele, analoji özelden öze akıl yürütmedir.

1 EŞLEŞTİRME

Görseldeki mantık ve argümantasyon kavramlarını tanımlarıyla eşleştiriniz.

b 1. Önerme

c 2. Geçerlilik

a 3. Tümdengelim (Dedüksiyon)

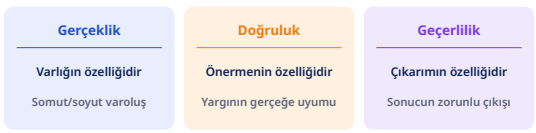
a) Genel ilkelerden özel yargılara zorunlu olarak ulaşan akıl yürütme

b) Doğru ya da yanlış bir doğruluk değeri taşıyan yargı cümlesi

c) Bir çıkarımda sonuç önermesinin öncüllerden mantıksal zorunlulukla çıkması

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

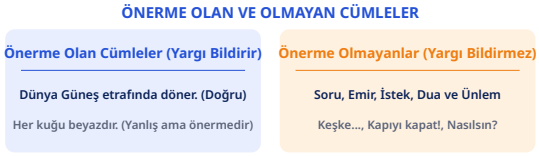
Görseldeki gerçeklik, doğruluk ve geçerlilik şemasına göre ifadelerin Doğru (D) veya Yanlış (Y) olduğunu belirleyiniz.

	D	Y
Gerçeklik varlığın bir özelliğidir; doğruluk ise önermenin gerçekliğe uygunluğudur.	✓	
Dilek, emir ve soru cümleleri doğru veya yanlış yargı bildirdiği için önerme sayılır.		✓
'Çünkü, zira, เนื่องจาก/şundan dolayı' gibi ifadeler argümanda öncül (gerekçe) belirtecidir.	✓	
Bir argümanı yeniden ifade ederken metnin bağlamını koparıp kişisel yorum katmak gerekir.		✓

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki cümle türleri tablosuna göre aşağıdakilerden hangisi mantık açısından bir **önermedir**?

A) Keşke herkes felsefi tartışmalarda sabırlı olsa!

B) Argümanlarını kanıtlarla desteklemeye özen gösteriniz.

C) Türkiye'nin başkenti Ankara'dır ve İç Anadolu'da yer alır.

D) Bugün mantık dersinde hangi çıkarım türlerini işleyeceğiz?

4 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun felsefe ve mantık kavramlarıyla tamamlayınız.

terim · ünlem · tümevarım · sonuç

1. Nesnelerin ortak özelliklerini kapsayan zihinsel tasarıma kavram, dildeki adına **terim** denir.
2. Tek tek gözlemlerden hareketle genel bir yasaya ulaşma yöntemine **tümevarım** adı verilir.
3. Argümanda 'o hâlde, dolayısıyla, demek ki' belirteçlerinden sonra gelen ana iddiaya **sonuç** önermesi denir.

5 TABLOYU TAMAMLA

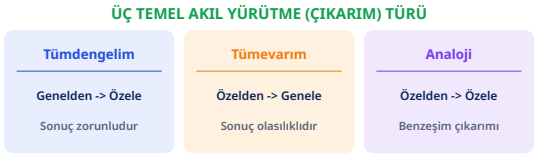
Tablodaki akıl yürütme örneklerinin çıkarım yönünü ve türünü tamamlayınız.

Akıl Yürütme Örneği	Düşünme Yönü	Çıkarım Türü
Tüm metaller ısıtılınca genleşir; bakır da metaldir, genleşir.	Genelden özele	Tümdengelim
Demir, bakır ve çinko elektriği iletir; öyleyse tüm metaller iletir.	Özelden genele	Tümevarım
Dünya ve Mars gezegendir; Dünya'da atmosfer var, Mars'ta da olabilir.	Özelden özele	Analoji (Benzeşim)

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

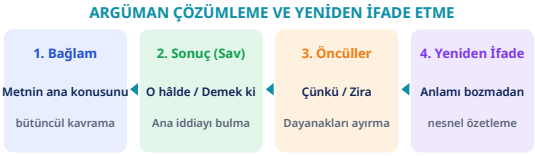
Görseldeki argüman kartında yer alan «Bütün insanlar ölümlüdür. Sokrates insandır. O hâlde Sokrates ölümlüdür.» çıkarımının türü nedir?

- (A) Tümdengelim (Genelden özele zorunlu çıkarım)
- (B) Eksik tümevarım (Özelden genele olasılıklı çıkarım)
- (C) Analoji (Özelden özele benzeşim)
- (D) Safsata (Hatalı ve geçersiz çıkarım)

7 SIRALAMA

Görseldeki bir metnin argüman yapısını çözümleme adımlarını 1'den 4'e kadar doğru sırayla numaralandırınız.

3 Öncül belirteçlerinden ('çünkü, zira') yararlanarak sonucu destekleyen öncülleri ayırma

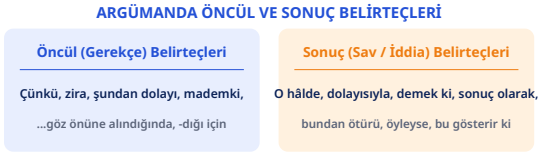
2 Sonuç belirteçlerinden ('o hâlde, demek ki') yararlanarak savunulan sonuç önermesini bulma

1 Metni bütüncül olarak okuyup bağlamını ve tartışılan temel sorunu belirleme

4 Argümanı bağlamından koparmadan ve anlamını bozmadan kendi cümleleriyle yeniden ifade etme

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Özgür irade olmadan ahlaki sorumluluk olmaz; çünkü insan yalnız kendi seçtiği eylemlerden sorumludur.» argümanında sonuç önermesi hangisidir?

- (A) Özgür irade olmadan ahlaki sorumluluk olmaz.
- (B) İnsan yalnız kendi seçtiği eylemlerden sorumludur.
- (C) Ahlaki kurallar toplumdan topluma değişir.
- (D) Hiçbir insan eylemlerinde özgür değildir.

9 KISA CEVAP

Görseldeki çok anlamlılık ve belirsizlik kartını inceleyiniz. Dildeki kavram kargaşası doğru düşünmeyi nasıl etkiler?

Sözcüklerin çok anlamlı veya belirsiz olması akıl yürütmede anlam kaymasına ve hatalı çıkarımlara yol.

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Öncülleri doğru olduğu hâlde sonucun öncüllerden zorunlu olarak çıkmadığı hatalı ve yanıltıcı akıl yürütmelere ne ad verilir?

- (A) Safsata (Mantık hatası)
- (B) Sağlam (Sound) argüman
- (C) Tutarlı önerme
- (D) Bilimsel hipotez

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak kavramları yazınız ve anahtar harflerle şifreyi bulunuz.

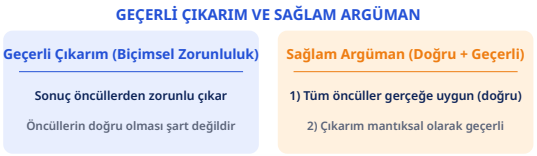
Doğru düşünmenin kurallarını inceleyen disiplin	M A N T I K
Özelden özele benzerlik yoluyla yapılan akıl yürütme	A N A L O J İ
Doğru veya yanlış yargı bildiren cümle	Ö N E R M E
Kavramın dilde sözcükle ifade edilmiş hâli	T E R İ M
Öncüllerden sonuca ulaşma işlemi (Akıl yürütme)	Ç I K A R I M
Nesnelerin zihindeki soyut ve genel tasarımı	K A V R A M

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

MANTIK

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki 'Doğruluk' ve 'Geçerlilik' karşılaştırmasına göre bir çıkarımın 'sağlam argüman' sayılması için hangi iki şart birlikte gerçekleşmelidir?

Hem öncül önermelerinin bilgi bakımından gerçeğe uygun (doğru) olması hem de çıkarım biçiminin.